

Rafiq Yusifoglu



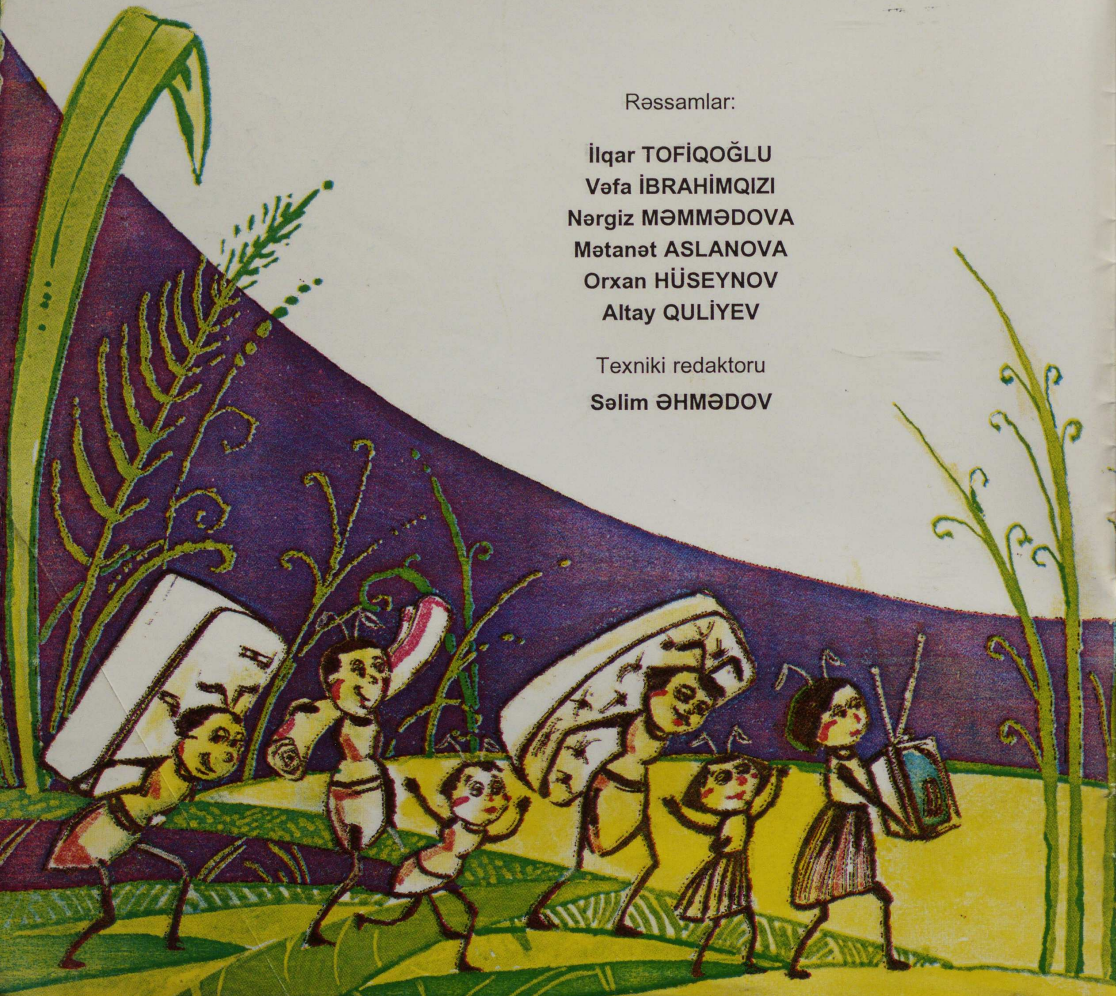
ŞİRİN YUVA

N^o 8-9 **Göyərçin** 2004
ISSN-0207-4710

Rəssamlar:

İlqar TOFIQOĞLU
Vəfa İBRAHİMQIZI
Nərgiz MƏMMƏDOVA
Mətanət ASLANOVA
Orxan HÜSEYNOV
Altay QULİYEV

Texniki redaktoru
Səlim ƏHMƏDOV



Rafiq Yusifoglu

ŞİRİN YUVA

Hekayələr, nağıllar

"GÖYƏRÇİN"İN
KİTABXANASI

ŞİRİN YUVA

İsti bir gündə yem dalınca göndərilən qarışqalardan biri - Donbagöz yuvadan çıxıb yola düzəldi. Az getdi, üz getdi, dəre, təpə, düz getdi, yuvanın iki-üç metrliyində bitən armud ağacının dibinə çatdı. Bir xeyli o yana, bu yana boylandı, axırda yavaş-yavaş üzüyuxarı dırmanmağa başladı. Qarışqa yorulsa da ruhdan düşmürdü. Ağacın ən ucqar budağındakı armudlardan birinin ətri ona hey gəl-gəl deyirdi. Sarı, ətirli armud Donbagözün yolunun üstündə mayak kimi şö'lə saçırdı.

Nəhayət, qarışqa mənzil başına çatdı. Armud nə armud. Elə bil dörd tərəfi bağlanmış sehrli bir qalaça idi. Donbagöz pərvanə kimi bu ətirli qalaçanın başına dolandı. Ha əlləşdi, onun içinə girməyə yol tapmadı. Birdən gözlərinə inanmadı. Armudun bir böyrünə azcana xal düşmüşdü. Donbagöz bir az da yaxına getdi. Ona elə gəldi ki, hansı qurdunsa deşdiyi bu yer sehrli bir "tunel"-in - lağımin başlanğıcıdır.

O əvvəlcə içəri girməyə cəsarət etmədi. Ancaq armudun içindən gələn xoş ətir onun ürəyindəki qorxu hissini boğdu. Nə olar, - deyib özünü deşikdən içəri saldı. Ağız açılıb qalaçanın o divarından, bu di-

varından dişlədi. Gözlərinə işıq gəldi. Öz-özünə dedi:

- Oy Allah, gör necə şirin yuvadı? Biz də yaşamağa yer tapmışıq. Elə hey toz-torpağın içində eşələnirik. Azuqə üçün gərək dünyanın o başına gedəsən.

Qarışqa doyunca yeyib, armudun içindəcə gözünü acısını aldı. Sonra qəti qərara gəldi:

- Gedib dostlarımı da gətirəcəyəm bura. Belə gözəl yuvada tək yaşamağın nə ləzzəti?

Donbagöz şirin yuvanın divarlarından bir dişləm götürdü və yavaş-yavaş yola düzəldi. Armudun içindən çölə çıxanda onun gözləri bərk qamaşdı. Az qala dişində tutduğu armud parçasını yerə salacaqdı. Ancaq özünü birtəhər ələ aldı. Yavaş-yavaş üzüaşağı enməyə başladı.

Yuxarı qalxanda qarışqa heç bu qədər əziyyət çəkməmişdi. Sən demə aşağı düşmək daha çətin imiş. Bir tərəfdən də dişlərində tutduğu armud parçasının ağırlığı onu hey aşağı dartırdı.

Donbagöz əvvəlcə istədi ki, armud tikəsini yeyib, işini asanlaşdırsın. Sonra fikrindən vaz keçdi. Düşündü ki, bu bir dişləm armud onun əlində yeganə dəlil-sübutdur. Yüz sözdənsə, bir dişləm yemək daha tə'sirlidir.

Nəhayət, uzun, üzücü yol arxada qaldı. Qarışqa yuvalarının ağızına gəldi. O, qapıdan içəri girəndə

yuvanı xoş bir armud qoxusu bürüdü. Qarışqalar Donbagözün üstünə hücum çəkildilər. Donbagöz əvvəlcə bir şey başa düşə bilmədi. Sonra tez armud parçasını ağızından buraxıb kənara çəkildi. Bir dişləm armuddan ötrü bir didişmə başladı ki, gəl görəsən.

Donbagöz kənardan qardaşbacılarına baxıb ləzzət çəkirdi.

- Ay qarışqalar iğidi Donbagöz bəy, verdiyin qonaqlığın dadını ömrümüz boyu unutmur. Lütf eyle, öz səxavət əlini bizim üstümüzdən əsirgəmə!

Donbagöz məmnun-məmnun gülməsündü:

- Ey mənim sevimli qardaşbacılarım! Eşidin və aqah olun. Mən şirin bir yuva tapmışam. Onun içində yaşasaq, yem dalınca getməyə heç bir ehtiyac yoxdur. Kim mənimlə gedib o yuvada yaşamaq istəyirsə, əlini qaldırsın.

Qarışqaların arasında bir vurhavur düşdü ki, gəl görəsən. Ağız deyənə qulaq eşitmədi. Təcrübəli qarışqalar nə qədər oyud-nəsihat eləsələr də, xeyri olmadı. Cavan qarışqaların böyük bir dəstəsi Donbagözün dalınca getdi. Qarışqalar elə sür'ətlə qaçırdılar ki... Onlar itələşə-itələşə şirin yuvanın balaca qapısından içəri girdilər. Bir xarxaxart başladı ki, gəl görəsən. Qarışqalar yeraltı mə'dən işçiləri kimi armudun içini oyum-oyum oydu.

Təzə sakinlər şad-xürrəm yaşayırdılar. Beləliklə, günlər, həftələr ötdü. Bir gün şirin yuva bərk yelləndi və qopub yerə düşdü. Qarışqaların yedikləri burunlarından gəldi. Ölə kim, qol-qabırğası sılan kim? Şirin yuva dağım-dağıldı. Qarışqalar evsiz-eşiksiz qaldılar. Onlar üz-lərinə üz tutub ata-baba yurdlarına, yeraltı yuvalarına döndülər. Sən demə ən gözəl, ən şirin yuva elə bura imiş. El-oba içində yaşamaq da, ölmək də xoş imiş...

ADAMLI GÖL

Qədim zamanlarda Aydəmir adlı bir oğlan ovdan gəlirdi. O, gölün yanından keçəndə ayaq saxladı. Vurduğu dağ keçisini çiyindən aşırıb yerə qoydu. Əyilib əl-üzünü yumaq istədikdə çarşub qaldı. Gölün içində cavan bir oğlan var idi. O, diqqətlə ovçuya baxırdı.

Gənc ovçu üzəndi. Sonra vurduğu dağ keçisini də götürüb kəndə qayıtdı. Adamları başına toplayıb and-aman elədi ki, bəs filan gölün içində cavan bir oğlan yaşayır. Onu öz gözlərimlə görmüşəm.

Aydəmirə inanan da oldu, inanmayan da. Onu lağa qoyanlar da tapıldı.

Aradan bir müddət keçdi. Kəndin gözəl qızlarından biri, Aydəmirin bacısı Ülkər çə-

məndən çiçək dərib dəstə düzəltdi. Gezə-gezə gəlib həmin sehri gölün sahilinə çıxdı. Birdən gözlərinə inanmadı. Suyun içində gözəl bir qız var idi. Ülkər öz-özünə düşündü:

- Hə, görünür Aydəmir düz deyirmiş! Bu gölün içində adam yaşayırmış!

Qız kəndə qayıtdı. O da and-aman elədi ki, bəs Aydəmir deyənlərin gölün içində, doğrudan da adam yaşayır. Ancaq görünür qardaşım yaxşı baxmayıb. Gölün içindəki oğlan yox, qızıdır.

Aydəmir e'tiraz etdi:

- Yox, oğlandır, öz gözlərimlə görmüşəm.

Onlar xeyli mübahisə etdilər. Hərə öz dediyinin doğruluğunu sübuta yetirməyə çalışdı. Yəne hər şey unuduldu.

Bir gün Aydəmirlə Ülkərin anası Pərizad qarı biçində olan kişisinə yemək aparanda yolu həmin sehri gölün yanından düşdü. Arvad oğlu ilə qızının mübahisəsini xatırladı. Əvvəlcə istədi ki, dönüb yolunu dəyişsin. Ancaq maraqla ona güc gəldi. Gölün sahilinə endi. Suya baxan kimi qoca bir qarıyla üz-üzə durdu.

Qarı qorxdı. Üzünü döndərüb tələsik addımlarla ərinin yanına getdi. O, həyəcanla başına gələnləri danışdı.

Murtuz kişi güldü:

- Deyəsən, uşaqların danışdığı nağıl sənin də başını xarabəleyib ha, ay arvad. Heç göldə də adam yaşayır?

Arvad nə qədər and-aman elədisə, kişi inanmadı ki, inanmadı...

O gündən sonra göl haqqında o qədər sözsöhbət gəzdi ki, qorxudan heç kəs o tərəflərə üz tutmadı. Həmi deyirdi ki, o göl şeytanlar məskənidir.

Söz-söhbət o qədər uzandı ki, Murtuz kişi də bu haqda düşünməyə başladı. Qərara aldı ki, gölə gedib hər şeyi öz gözləri ilə görsün, camaatı xofdan, qorxudan qurtarsın.

Nəhayət, o da gölün sahilinə gəldi. Suya baxanda orada bir qoca kişi gördü. Murtuz kişi nə qədər dua oxudusa, köməyi olmadı. Göldəki adam çəkinmədən onunla üz-üzə durmuşdu.

Murtuz kişi yumruğunu qaldırıb qıcananda suda adam da eyni ilə onun kimi etdi. Kişi xof içində kəndə qayıtdı. O, Aydəmiri, Ülkəri və Pərizad qarını yanına çağıraraq soruşdu:

- Deyin görüm göldə nə görmüşünüz?

Aydəmir diləndi:

- Cavan bir igid gördüm.

- Yox, mən qəşəng bir qız gördüm, - Ülkər cavab verdi.

Pərizad qarı acıqlandı:

- Cavan qız, cavan oğlan nədi, a bala, o göldə əntər bir qarı yaşayır.

Murtuz kişi güldü:

- Sizin heç biriniz düz demirsiniz. O gölün içində yaşayan kaftar bir qocadır.

Onlar çox mübahisə etdilər. Hərə özünü haqlı olduğunu sübut eləməyə çalışırdı. Axır-

da qərara gəldilər ki, birlikdə gölün sahilinə getsinlər.

Elə də etdilər. Gölün sahilinə çatanda gördülər ki, suyun içində bir qoca, bir qarı, bir oğlan və bir qız var.

- Baxın, mənim dediyim oğlan budur, - Aydəmir diləndi.

- Bu da mən gördüyüm qızıdır, - Ülkər həyəcanla dedi.

- Mən isə bu qarını görmüşdüm.

Murtuz kişi arvadının sözünü kəsdi:

- Bəs bu kişiye sözünüz nədi?

Birdən Aydəmir sevincək diləndi:

- Bıy, ay ata, o qoca elə sənşən.

Diqqətlə baxdılar. Kişinin özündən başqa həmi bunu təsdiq elədi. Sonra nəzərlər qarına dikildi:

- Ay arvad, bu ki sənşən...

Qarı inanmadı, ancaq uşaqlar atanın sözünün doğruluğunu söylədilər. Bu minvalla Aydəmiri də, Ülkəri də tanıdılar. Dedilər ki, sən demə həmişə düz danışmışıq.

Ancaq onlar bir müddət güzgü gölün sirrini anlaya bilmədilər. Aylar, illər ötdü. Aydəmir tez-tez gölün sahilinə gəldi. Çox düşünüb daşındıqdan sonra suda surətin əks olunmasının səbəbini anladı. O, bir şüşə qırığı tapıb, arxasını rənglədi. Beləliklə, sadə də olsa, dünyanın ilk güzgüsü meydana gəldi. Sonradan insanlar onu daha da təkmilləşdirdilər. Beləliklə, insan güzgü düzəltməyi, təbiətin özündən öyrəndi...



BİR QUTU ŞOKOLADIN NAĞILI



Bir gözəl xanım məni mağazadan aldı, kağıza büküb qoltuğuna vurdu. Onun yanındakı balaca, toppuş uşağı görəndə sevindim. Düşündüm ki, yəqin məni bu yeyəcək. Uşağın ağappaq, xırdaca-xırdaca dişlərini öz bədənimdə hiss etdim. Canıma xoş bir gizilti yayıldı. Ancaq... anası qutunun üstünə bükülmüş kağızı açmağa da icazə vermədi. Gecə o uşaqqildə, servantın içində qaldım. Bura mağazadan da pis imiş. Havasızlıqdan ürəyim sıxıldı. Ancaq necə oldusa mürgüyə getdim. Yuxumda o uşağın ağappaq, xırdaca-xırdaca dişlərini gördüm...

Yuxum yarımçıq qaldı. Həmin xanım servantın qapısını açdı, məni götürdü. Oğlu da onun yanında idi. Elə qəşəng geyinmişdi ki...

Onlar getdilər, getdilər, yaraşlıqlı bir binanın yanına çatdılar. Burada o qədər uşaq var idi ki... Sən demə həmin bina uşaq bağçası imiş.

Məni mağazadan alan xanım başqa bir xanımla - tərbiyəçi ilə görüşdü, hal-əhval tutdu. Balaca isə uşaqlara qoşuldu. Anası məni müəllimin stolunun üstünə qoydu. Çayla içərsiz, - dedi.

Müəllim nazlana-nazlana cavab verdi:
- Nə zəhmət çəkirsiz?

Mənim onsuz da qara olan bədənim bir az da qaraldı. Fikirləşdim ki, daha o inci dişlər mənim qismətim deyilmiş.

Həmin xanım xudahafizləşib çıxdı, müəllimə də onu yola salmağa getdi. Elə bu an həmin balaca oğlan üstümə cumdu.

Bir göz qırpımında qutumu açdı, şokoladları bir-bir uşaqlara payladı. Axırıncı şokoladı öz ağzına basanda tərbiyəçi qayıtdı. O, acıqlı idi. Uşaqlarınsa heç nə vecinə deyildi. Hamı şirin-şirin şokolad yeyirdi. Mən də sevindim. Çünki yuxum çin çıxmışdı...

AYSELİN ŞƏKLI

Anası Ayselini tellərini daradı, saçlarını hördü, ucuna qəşəng bantlar bağladı. Bant nə bant. Hərəsi bir zərli kəpənək kimi qonmuşdu Ayselini saçına.

Aysel güzgü qabağına keçdi. Özündən razı-razı gülümsündü. Güllü donu, zərli bantları, qırmızı çəkmələri ona çox qəşəng yaraşırıdı.

Bu gün Ayselini dörd yaşı tamam olurdu. Bu münasibətlə atası onun şəklini çəkdirməyə söz vermişdi. Özü də rəngli şəklini. Əynində nə varsa eləcə, öz rəngində düşməliydi, Ayselini dörd yaşından yadigar qalmalıydı.

Maşına minib fotolaboratoriyaya getdilər. Fotoqraf əmi Ayselini saçını tumarlamaq istəyəndə, o, başını qaçırdı. Qorxdu ki, saçları dağıla, bantları əzilə. Ata ilə fotoqraf bir-birlərinə baxıb güllümsüdümlər.

Fotoqraf Ayselini şəklini çəkdi. Söz verdi ki, üç saatdan sonra şəkil hazır olacaq.

Üç saat Ayselə üç gündən də uzun göründü. Xəyalən öz şəklilə danışdı, söhbət elədi.

Nəhayət, ata şəkilləri alıb gətirdi. Aysel elə qəşəng düşmüşdü ki... Onun qapqara saçları da, zərli bantları da, əynindəki güllü don da necə var, eləcə çıxmışdı.

Aysel öz şəklinə baxmaqdan doymurdu. Bacısı Günel şəkillərdən birini götürdü. Aysel özündən çıxdı:

- Ver mənim şəklimi.
Günel onu dilə tutdu:
- Ası, şəklini götürürəm ki, alboma, şəkillərin arasına qoyaq.

Aysel yenə razı olmadı, ağlamağa başladı. Soruşanda ki, niyə ağlayırsan, hiçqıra-hiçqıra dedi:

- Günel şəklimi alboma qoydu.
- Lap yaxşı, şəkil albomda olar da...
- Yox, mən istəmirəm. Birdən mənim şəklim o biri şəkillərlə qarışıq düşər.

Hamı güldü. Ayselə albomu vərəqləyib öz şəklini ax-tarmağa başladı...



QORXU

Bir dəfə gizlənpaç oynayanda qardaşımı qorxutmaq istədim. Babam üstümə acıqlandı. Dedi ki, adam qorxutmaq heç yaxşı xasiyyət deyil. Babamın şir-sifəti dəyişdi. Gözləri alacalandı. Ötən günlər kino lenti kimi onun xəyalında canlandı. Bir xeyli düşündükdən sonra bizə dedi:

- Balalarım, yaxına gəlin sizə qəmli, lakin ibrətamiz bir hekayət danışacağam. Sonra o, köks ötürüb danışmağa başladı:

- Uzaq-uzaq illərin arxasında mən də sizin boyda bir uşaq idim.

Qardaşım güldü:

- Uy can, baba da uşaq olub.

Mən qardaşımın üstünə acıqlandım:

- Adam böyüyün sözünü kəsməz. Qoy baba qurtarsın, sonra sən danışarsan.

Babam gülümsündü. Ancaq elə bil bu gün onun təbəssümü kəndlə yağrulmuşdu. O, handan-ha-

na söhbətinə davam etdi:

- Mən də sizin kimi uşaq idim. Çox ağıllı, dilli-dilavər bir bacım var idi. Həmişə birlikdə oynayırdıq. Bir dəfə evin içində olanda gördüm ki, çöldən bacımın sasi gəlir. Tez yerə sərilmiş qoyun dərisini götürüb ona büründüm. Qapının dalında gizləndim. Bacım bərk qorxdı. Rəngi ağappaq ağardı. Tir-tir titrədi. Mən dərinə bir kənara tulladım. Bacım isə elə hey uçunurdu. Yazıq qız bərk xəstələndi. Xəzan vurmuş çiçək kimi solmağa başladı. Dava-dərman da ona kömək eləmədi.

Bir gün bacım bizimlə əbədi olaraq vıdalaşdı. Ağılamaqdan gözlərim qıpqırmızı olmuşdu. Ancaq nə fayda? Dünyadan köçəni təzədən geri qaytarmaq olmaz.

O vaxtdan nə az, nə azacıq, düz 60 il keçib. Ancaq yenə də dünyadan vaxtsiz köçən bacımı unuda bilmirəm. Onun saralıb solmasının başlıca səbəbi mənim düşüncəsiz hərəkətim idi.

Babam susdu. Biz də danışmağa cəsarət etmirdik. Nəhayət, o özü süktü pozdu:

- Mənim ağıllı nəvələrim. Bir-birinizi qorxutmağa çalışmayın. Qorxu çox pis şeydi. Əgər o, ürəkdə yuva salıbsa, yaşamağın özü də cəhənnəm əzabı kimi bir şeydi.

Biz babamıza söz verdik ki, bir daha bir-birimizi qorxutmayaçağıq.

ÇÖLPİŞİYİ

Qazlar hində çığırdılar. Babam tez yatağından qalxıb geyindi. Nənəm yuxulu-yuxulu ondan soruşdu:

- Nə olub, a kişi?

- Deyəsən hinə tülkü girib.

Dayım da babama qoşuldu. Mən nənəmlə evdə qaldım. Bərk qorxdum. Gecənin qaranlığı bu vahiməni daha da artırır. O vaxt kəndimizə hələ işıq çəkməmişdilər. Yeganə lampamızı da babamgil apardılar.

Aradan nə qədər keçdiyini bilmirəm, axır ki, babamla dayım qayıtdılar. Nənəm soruşdu:

- O nə idi elə?

Dayım dilləndi:

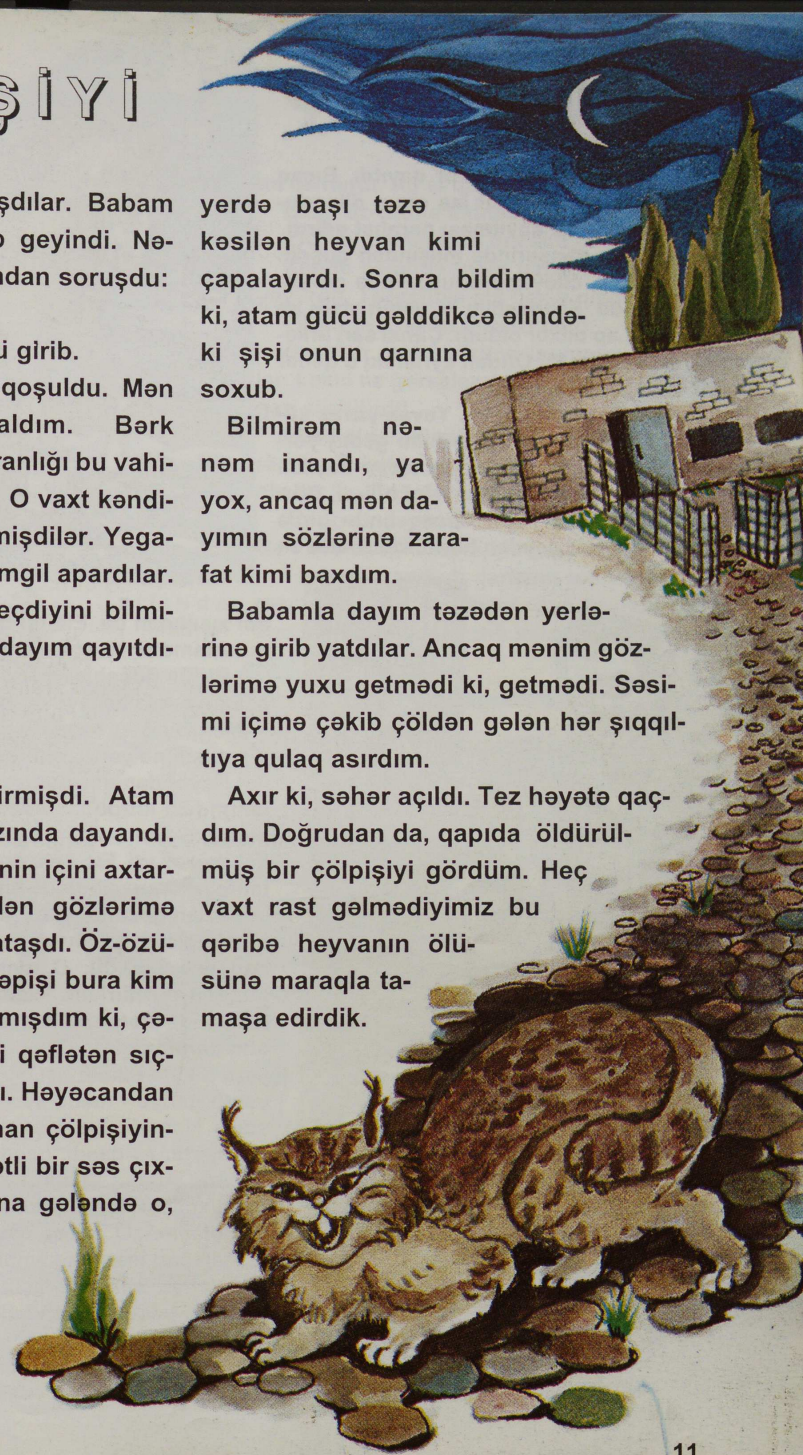
- Hinə çölpişiyi girmişdi. Atam əlində şiş qapının ağzında dayandı. Mən lampa işığında hinin içini axtarmağa başladım. Birdən gözlərimə çəpiş boyda bir şey sataşdı. Öz-özümə düşündüm: - Bu çəpişi bura kim salıb? Bir az yaxınlaşmışdım ki, çəpiş sandığım çölpişiyi qəflətən sıçrayıb qapıya sarı qaçdı. Həyəcədən qışqırdım. Elə bu zaman çölpişiyindən də dəhşətli bir səs çıxdı. Mən yaxına gələndə o,

yerdə başı təzə kəsilən heyvan kimi çapalayır. Sonra bildim ki, atam gücü gəldikcə əlindəki şişi onun qarnına soxub.

Bilmirəm nənəm inandı, ya yox, ancaq mən dayımın sözlərinə zərər kimi baxdım.

Babamla dayım təzədən yerlərinə girib yatdılar. Ancaq mənim gözlərimə yuxu getmədi ki, getmədi. Səsimi içimə çəkib çöldən gələn hər şıqqıltıya qulaq asırdım.

Axır ki, səhər açıldı. Tez həyəətə qaçdım. Doğrudan da, qapıda öldürülmüş bir çölpişiyi gördüm. Heç vaxt rast gəlmədiyimiz bu qərribə heyvanın ölüsünə maraqla tamaşa edirdik.



SARI ÜRKƏ

Bir dəfə atam evə çox dilxor qayıtdı. Bıçaq vursan qanı çıxmazdı. Məni isə onun dilxorluğundan çox evə atsız qayıtması narahat edirdi.

Atam evimizin qəşərində maşından düşdü. Atımızın yəhərini, cilovunu onun əlində görəndə ürəyim qopdu. Fikirləşdim ki, yəqin atam atı kiməsə satıb. Lap dilxor oldum. Çünki sarı ürkeyə elə öyrəşmişdim ki! Ondan ayrılmaq o qədər də asan olmayacaqdı.

Sarı ürke çox qəşəng at idi. Yavaş-yavaş sürəndə adamın altında yumurta kimi gedir, yorğalayrdı. Ona qamçı vurmaq da lazım deyildi. Ayaqlarımı qarnına sıxan kimi işini bilirdi. Dördəmə çapmağa başlayırdı. Ancaq onun bircə nöqsanı var idi. Hər şeydən hürküdü. Hətta ən



adi xışıldıdan da. Elə bu hürkməyin də qurbanı oldu. Atamdan atı soruşanda o kövrəldi və dedi:

- Bütün günahlar məndədi. Əgər onu dəmir parçasına bağlamasaydım, belə olmazdı.

Mən bir şey başa düşə bilmədim. Bunu görəndə atam işin nə yerdə olduğunu söylədi:

- Rayondan qayırdım. Hava bərk isti idi. Çayın üstündəki körpüdən keçəndə ürəyimdən çimmək keçdi. Çayın sahilinə gəldim. Atı bağlamağa bir kol da yox idi. Elə belə də qoymaq olmazdı. Qəflətən hürkər, qaçıb gedə bilərdi.

Birdən gözüme iri bir dəmir parçası şataşdı. Atı ona bağlayıb çimməyə başladım. Birdən sarı ürge nədənsə hürkdü. O, dartınanda kotan aşdı. At bundan da hürkdü. Kotanın üstündən tullanmaq istəyəndə necə oldusa dəmirin iti tərəfi çevrilib atın qarnına girdi. Cilov qırıldı və atın bağırsaqları yerə tökülə-tökülə qaçmağa başladı. O, birdən dayanıb geriye - mənə sarı baxdı və tükürpədicisi bir səsle kişnədi. Bu, kişnərtidən çox əlvıda səsine oxşayırdı. At qaçdı, qaçdı... Elə bil o, ölümündən qaçdı. Ancaq bilmirdi ki, qaçdıqca ölümə daha da yaxınlaşırdı. At getdikcə bağırsaqları öz ayağına dolaşırdı. O, qaçdı, qaçdı və birdən yerə yıxıldı.

Mən sarı ürkenin yanına gələndə artıq o, ölmüşdü. Yəhəri belindən açıb, cilovu başından çıxarmaqdan başqa çarəm qalmadı.

Bibimgil atama təskinlik verir, onu hey ovundurmaq istəyirdilər. Atam isə fikir eləyir, özünü günahkar sayırdı.

ÜZƏNGİ YARASI

İnamın babasının bir ağ atı var idi. O, həmişə nəvələrinin görüşünə bu atın üstündə gəlirdi.

Ağ at ağ saçlı babaya çox yaraşırdı. Həm də bu at İnamın atasının atları kimi dəlisov, ürəkək deyildi.

Bir dəfə səhərin alatoranında İnamın dayısı ağ atı yəhərlədi. Baba ata minəndə gördü ki, üzənginin bir tayı yoxdur. Oğlunun qarasına deyinsə də, yoldan qayıtmaq istəmədi, atı qamçılıyıb çapmağa başladı.

Ağ at heç həmişəki ağ ata oxşamırdı. Həmişə yumurta kimi yortan, yorğa yerşi ilə baxanları heyranlıq qoyan ağ at bu gün nədənsə babamın altında ilan kimi

mi qıvrılırdı. Ağ at qamçını da vecinə almırdı.

Baba öz-özünə fikirləşirdi:

- At da mənim kimi qocalıb yəqin.

Kəndə çatanda İnam babasının qabağına yüyürdü. Təəccüblə ata baxıb qışqırdı:

- Babamın ağ atı qırmızı olub.

Əvvəlcə onun sözüne inanmaq istəmədilər. Lakin nə görsələr yaxşıdır? Atın belindən qan süzülürdü.

Baba atdan düşüb tapqırı açdı. Yəhəri görəndə gözlərinə inanmadı. Sən demə üzənginin bir tayı yəhərin altında qalbmış.

Atın belində dərin bir yara əmələ gəlmişdi. Qan hey axır, kəsmək bilmirdi.

Tez əsgiyandırıb qarasını isti-isti atın qarasına basdılar. Nəhayət, qan kəsildi. Lakin atın belindəki yara uzun müddət sağalmadı.



XİLASKAR İT

Son vaxtlar hamının çöhrəsini qəm buludu bürümüşdü. El-obadan, ev-eşikdən ayrılmaq qorxusu ürəklərə hakim kəsilmişdi. Namərd qonşular tez-tez kəndi atəşə tuturdular. Ancaq torpağa bağlanmış bütün qocalar kimi Mülayim xala da öz evindən, eşiyindən ayrılmaq istəmirdi. Şəhərdə yaşayan oğlanları neçə dəfə gəlsələr də arvad getmək bilmirdi ki, bilmirdi. Mehrini kənd adamlarına, həyət-bacaya, toyuq-cü-cəyə və bir də evin keşiyini çəkən sədaqətli köpəyə salmışdı.

Mülayim xala fikirli-fikirli bulaqdan evə qayıdırdı. Darvazadan içəri girəndə zəncirdəki itin özünü didib - tökməsinə, toyuqların narahət-narahət qaçqıldamasına bərk təəccübləndi. Ağına gəldi ki, yəqin həyəte tülkü-çaqqal girib. O yan-bu yana baxdı.

Bir şey başa düşə bilmədi. Birdən heyrdən gözləri bərəldi. Balaca toyuq damının - hinin üstündə yepyekə bir ilan qıvrılmışdı. Mülayim xala hələ beləsini görməmişdi. İlan o qədər qorxunc idi ki, adam baxanda vahiməyə düşürdü.

Arvad fikirləşməyə macal da tapmadı. Heç özü də bilmədən əlindəki odunu ilana sarı tulladı. İlan bir göz qırpımında burulu yay kimi gərilib özünü qarının üstünə atanda köpək də ona sarı tullandı.

Mülayim xala quruyub qalmışdı. Baş qırılmış ilanın bədəni bir tərəfdə, it isə o biri tərəfdə qıvrılırdı. İlan fürsət tapıb, sədaqətli köpəyi çala bilmişdi. Zəhər o qədər tə'sirli idi ki, iyirmi dəqiqədən sonra başı şişən köpək də canını tapşırdı.

Onsuz da özündə olmayan Mülayim xalanın gözlərindən yaş açıldı. O həm xilaskarının, həm də özünün taleyinə ağlayırdı...



HEYVANIN KƏSİLMƏYİ

Evdə nə qədər xörək bişirsələr də dadı olmurdu. Ana hərdən gileyləndi:

- Bu necə dünyadı, Allah? Ağızımızın dadını da itirmişik.

Əslində ağızlar dadını itirməmişdi. Dadını itirən ətətsiz, yağsız xörəklər idi. Əlbəttə, ana da bunu bilirdi. Ancaq üzə vurmur, ağızı gəzən ailə üzvlərinin əhvalını pozmaq istəmirdi.

Son günlər isə dadsız xörəklərin də sayı azalmağa başlamışdı. Hamı oğrun-oğrun mətbəxə boylansa da heç kəs səsini çıxarmırdı. Qazanlar əməlli-başlı istirahət eləyirdilər. Elə bil ki, uzun müddət əlləşib-vuruşan adamlar təqaüdə çıxmışdılar.

Nə qoca nəne dinir, nə uşaqlar danışır. Hamı gözünü televizora dikmişdi. Heç ondan da axır zamanlar bir fərli-başlı söz eşitmək olmurdu. Birdən ata üzünü həyat yoldaşına dikib dedi:

- Ay arvad, deyirəm axı heyvanı kəsək, nə deyirsən?

Uşaqların üzünə elə bil nur çiləndi. Nəne isə yerində qurcalandı:

- A bala, Allah köməyin olsun, nə vaxtdı ət üzünə həsrətlik...

Ət sözünü eşidən kişi bərk dilxor oldu. Arvadın da ürəyindən qara qanlar axmağa başladı. Onlar göz-gözə gəldilər. İstər-istəməz güllümsüdülər. Ancaq bu təbəssüm əvvəlkilərə bənzəmirdi, nisgillə yoğrulmuşdu.

Ana ayağa durdu. Qab-qaşığı yığılmış şkafın içində xeyli əlləşəndən sonra, uşaqlardan gəlirib saxladığı heyvanı tapdı. Onu götürüb ərinə verdi. Kişi bıçağı çıxarıb, heyvanı kəsdi, hərəyə bir dilim verdi. Nəne isə hikkəsindən öz payına əlini də uzatmadı. Onun bənizinə bir heyva sarılığı çökmüşdü...



BALKON ÖLKƏSİNDƏN MƏKTUB

Gülzar imtahana hazırlaşdı. Ona görə də balaca Aysellə həmişəki kimi söhbət eləməyə vaxtı yox idi. Aysel dinən kimi acığı tuturdu. O, Ayseli şüşəbəndə qovdu. Dedi ki, get orda sakitcə oturub dərslərini oxu.

Aysel yazı stolunun arxasına keçdi. Kitab-dəftərini qabağına tökdü. Nə qədər oxudusa, başına bir şey girmədi ki, girmədi. Dəftərindən bir vərəq cırıb Gülzara məktub yazmağa başladı. Sonra həmin məktubdan kağız təyyarə düzəltdi. Bir qanadında Gülzarın, o biri qanadında isə öz ünvanını yazdı. Yavaşca "təyyarə"ni çarpayının üstündə oturub kitab oxuyan Gülzara sarı atdı. Təyyarə uçdu, uçdu, düz Gülzarın qarşısında yerə düşdü. Qız hirsələndi. Ancaq təyyarənin üstündəki ünvanı oxuyanda hirsəsi o dəqiqə yatdı. Üzüne təbəssüm qondu. Məktubun kimə çatacaq yerində yazılmışdı: "Otaq ölkəsi, Çarpayı şəhəri, Gülzar Əliyevaya".

Məktubu göndərənün ünvanı isə belə qeyd olunmuşdu: "Balkon ölkəsi, Stol şəhəri, Əliyeva Ayseldən."

Gülzar gülə-gülə məktubu açıb oxumağa başladı:

"Gülzara birinci məktub. Salam, Gülzar, necəsən, işlərin necə gedir? İmtahanlara necə hazırlaşırısan? Hə... Mən sağ və salamatam. İşlərim də yaxşı gedir. Təzə ev almışam. Mənim evim balkondakı stoldur. İstəsən, yanıma qonaq gələ bilərsən. Hə, doğru sözü-

dü, fevralın iyirmi ikisində doqquza işləmiş və ya doqquza qalmış səni gözləyirəm. Evimin ünvanını yuxarıda yazmışam. Gələ bilməsən, məktub yaz, zəng vur. Məktub yazmağı unutma. İndi isə sənənlə sağollaşıram:

- Qudbay!"

Gülzar məktubu oxudu, ancaq özünü elə göstərdi ki, guya heç nədən xəbəri yoxdur. Yenə dərslərini oxumağa davam etdi.

Aysel gördü ki, Gülzardan səs çıxmırdı. İkinci məktubu yazıb əvvəlki qayda ilə Gülzara göndərdi.

Məktubda yazılmışdı:

"Salam, Gülzar, necəsən? İşlərin necədir? İmtahanı nə vaxt verəcəksən? Mə'lumun olsun ki, mən sağ-salama-

tam. İşlərim də ki, ə'ladır. Hər şey yaxşıdır. Balkon ölkəsi çox yaxşı ölkədir. Stol şəhəri isə onun paytaxtıdır. Bu şəhər dünyadakı gözəl şəhərlərdən birincisidir. Sən isə gedib Otaq ölkəsinin Çarpayı şəhərində yaşayırısan. Mənim ölkəmin sənənlə ölkəndən kiçik olmağına baxma. Mənim şəhərim sənənlə şəhərindən çox-çox gözəldir.

Gülzar, niyə mənə məktub yazmırsan? Yaxşı, eybi yoxdur, ancaq bu məktubumu cavabsız qoyma."

Gülzar bu məktubu da gülə-gülə oxudu. Bir cümlədən ibarət məktub yazıb Ayselə atdı: "Aysel, gəlsəm ora səni mələdəcəm".

Aysel məktubu oxuyub bərkəndən güldü. Gülzar da ona qoşuldu.

TÜSTÜ DƏRSİ

Vilayət Quliyeva

Qış idi. Havalar şaxtılı keçirdi. Məktəbdə odun peçi yandırırıdılar. Böyük tənəffüsdə sinif yoldaşlarımızdan biri dedi:

- Əgər istəyirsinizsə elə eləyim ki, müəllim bizə dərs keçməsin?
- Necə eləyəcəksən?
- Sizin nə işinizə qalıb. Eləyim, yoxsa yox?

- Bacarmazsan.

Dostumuz yaş əsgini götürüb çölə çıxdı. Onu peçin tüstü çəkən borusunun ağzına soxdu. Tüstü qayıdib içəri dolmağa başladı. Müəllim sinifə girəndə göz-gözü görmürdü.

O, çox arif adam idi. Bildi ki, tüstünü sinifə doldurmaqda məqsədimiz var. Gözləyirdik ki, bərk hirsələncək, özündən çıxacaq. Ancaq belə olmadı. Dinməz-söyləməz sinifdən çıxdı. Qapını çırpıb çöldən bağladı. Arxayın-arxayın pəncərənin qabağında gezişməyə başladı.

Tüstüdə nəfəs almaq mümkün deyildi. Az qala bağrımız çatlayırdı. Hamımız sinif yoldaşımızın üstünə düşdük. Onun ucbatından tüstüdə boğulurduq.

Zəng çölə vurulandan sonra müəllim qapını açıb bizi çölə buraxdı. Hamının başı gicəlləndi. Öz pis əməlimizin layiqli cəzasını çəkmişdik. Evə gedəndə valideynlərimiz təəccübləndilər: Hamımızdan tüstü iyi gəlirdi.

Dəcəl dostumuz məqsədinə nail ola bilmədi. Müəllim isə bizə yaxşıca bir dərs verdi. Tüstü dərsi...

XƏSTƏLİYƏ TUŞLANAN GÜLLƏLƏR

Xəstələnmişdim. Anam mənə dərman alıb gətirdi. Həblər dərman qabında sıra ilə düzülmüşdü. Onlara baxanda üstündə patronlar sıralanmış ovçu kəməri-ni xatırladım. Fikrimi bilən anam gülümsündü. Dedi ki, düz tapmısan. Hər həb sənin xəstəliyinə atılan bir gülləyə dönəcək...

Mən də gülümsümdüm. İlk "güllə"ni kəmərdən çıxarıb atdım. Vay xəstəliyin halına. Ta mənim ondan heç bir qorxum yoxdur.

Sehrli güllələri bir-bir onun başına
sıxacağam...

TELEFON SÖHBƏTİ

Moskvada idim. Ev üçün, uşaqlar üçün bərk darıxmışdım. Sumqayıta zəng edib oğlumla danışdım. O, məni sorğu-suala tutdu. Sonra dedi:

- Ata, tez gəl. Sənin üçün bərk darıxmışam.
- A cumbulu, bəs niyə mənə məktub yazmırsan? Oğlum cavab verdi:
- Ata, sənə məktub yazmışam. Evə gələndə verərəm oxuyarsan...

İYNƏ

Gursel xəstələnmişdi. Anası ona iynə vurmaq qərarına gəl-di. Oğlunun başını sıgallayıb dedi:

- Ana qurban, iynə vurum ki, tez sağalasan, yaxşı?

Gursel başıyla razılıq verdi. Ana şprisə dərman yığdı. Ucundakı yoğun iynəni naziklə əvəz elədi ki, ağrıtmısan. Nəzakətlə, mehribançılıqla oğluna dedi:

- Qaqaş, üzün üstə uzan...

Gurseldən səs çıxmıdı. Ana təəccübləndi. Çarpayı bomboş idi. Evi nə qədər axtardıqsa, Gursel tapılmadı. Şifonerin içindən tutmuş çarpayının altına, qapıların dalına qədər hər yeri axtardıq. Elə bil Gursel heç evdə yox imiş.

Bərk narahat olduq. Aqlımıza yüz cür fikir gəldi. Ora-bura vurnuxmağa, onu çağırmağa başladıq. Ana özünü saxlaya bilməyib hönkür-hönkür ağlamağa başladı. Hiçqıra-hiçqıra dedi:

- Kaş heç ona iynə vurmaq fikrinə düşməyəydim.

Elə bu zaman Gurselin səsi gəldi:

- And iç ki, mənə iynə vurmayaçaqsan, çıxım. Sən divanla kreslonun arasından gəlirdi. Gursel həmişə dərindən gələndə çantasını bura qoyardı. Əyilib baxdım. Çanta yenə yerində idi. Onu götürəndə gördük ki, Gursel kirpi kimi büzüşüb, divara qısılib. Onu dartıb çıxardıq, zorla yatağa saldıq. Ana isə öz fikrindən daşındı. İynəni həblərlə əvəz etdi...

HƏR "5"-Ə BİR ÖPÜŞ

Gursel həmişə məktəbdən gələndə anası onu oxşayar, neçə aldığını soruşardı. Ana aldığı hər "5"-ə görə oğlunu bir dəfə öpər, onu həvələndirməyə çalışardı. Bir gün Gursel dərstdən gələndə anası yenə əvvəlki qayda ilə ondan soruşdu:

- Mənim cupbulmu neçə alıb?

Oğlan həvəssiz-həvəssiz cavab verdi:

- İki beş.

- Ay mənim ağıllı balam. - Ana bu sözləri deyib, oğlunun üzündən iki dəfə öpdü. Onu oxşadı, saçını tumarladı.

Gündəliyə baxanda ana gözlərinə inanmadı. Gursel bir "2" bir "5" almışdı.

Oğlunun iki almasından çox yalan danışması anaya yer elədi:

- İki almağın bir yana, hələ anaya yalan da satırsan.

Oğlan təccüblə anasına baxdı:

- Axı mən nə vaxt yalan dedim?

- Bəs mənə demədin ki, iki "5" almısan?

- Ana, sən düzgün başa düşməmişən. Mən dedim ki, "2" və "5" almışam.

Ananı gülmək tutsa da, özünü zorla saxlaya bildi. Gursel isə başını aşağı salıb söz verdi:

- Ana, narahat olma, sabah mütləq "2"ni düzəldəcəyəm.

Söhbət bununla da bitdi. Gursel nahar eləyəndən sonra həmişə olduğu kimi yatmadı. Yazı stolunun arxasına keçdi.

Ana dilləndi:

- Bəs yatmırsan?

- Yox, bu gün mənə yatmaq düşür.

Səhəri gün oğlu məktəbdən qayıdanda anası yenə soruşdu:

- Oğlum, neçə almısan?

- Beş.

- Neçə dəne?

- Bir.

- Onda gəl səni öpüm.

Gursel kənara çəkilib hiyləgərcəsinə güldü:

- Olmaz.

- Niyə?

- Bu "5"nin payını dənən öpmüşən.

ÜŞÜYÜRƏM

Oğlumu danışdırmaq, məzəli, dadlı-duzlu sözləri-

ni dinləmək istəyirəm. Yorğanı başına çəkib susur.

Söhbət eləməyə qətiyyətlə həvəsi yoxdur. Ona ya-

xınləşib deyirəm:

- Nağıl dinləmək istəyirsən?

- Yox.

- Sənə şəkilli kitab verim?

- İstəmirəm.

- Yemək istəyirsən?

- Acmamışam.

- Çay içirsən?

- İçmirəm.

- Oğlum, üşümürsən ki?

- Danışanda üşüyürəm,

məni danışdırma.



ROYALIN NAĞILI

Elə ki, usta mənə düzəldib qurtardı, içimdə nəğmələr, simfoniyalar, romanslar qayır-qayır qaynamağa başladı. Elə sevindim ki, yer-göy gözümdə deyildi. Ürəyimdən keçirdi ki, kaş qismətimə yaxşı bir sənətkar düşsə. Onun sehrkar barmaqları şirmayı dillərimə toxunduqca içimdəki arzuların qönçəsi pardaxlaya, çiçək açsın.

Arzum çin oldu. Mənim sahibim mənə elə çaldı, elə çaldı, elə danışdırdı, elə danışdırdı ki, özüm də öz səsimə vuruldum. İlahi, mənim ürəyimdə nə qədər həsrətli nəğmələr uyuyurmuş?

Sahibim hər dəfə qapağımı qaldıranda elə bil ki, adi bir taxta parçasını yox, sehrkar səslərin qapısını açırdı. Onun titrək barmaqları mənə toxunan kimi həyəcandan elə titrəyir, elə titrəyirdim ki, içimdəki həsrət e'cazkar səslərə çevrilib dörd yana qanad açırdı.

Sən demə hər sevincin yolunun üstündə bir kədər dayanmış.

Dostum məndən ayrıldı, vətən uğrunda döyüslərə getdi. Onun qara xəbəri gələndə dünya başıma fırlandı. İçimdəki səs telləri qırıldı elə bil.

Elə hönkürmək, elə ağlamaq istədim ki, ancaq mənim qapağımı qaldırmağa heç kəsin cəsarəti çatmadı.

Sahibim döyüşdə bir qəhrəman kimi həlak olmuşdu. Qədirbilən xalq onun xatirəsini əbədləşdirmək üçün ev muzeyi düzəltdi. Mən də o muzeyin eksponatına çevrildim.

İçimdə mahnılar, simfoniyalar, romanslar, rəqslər dustaqdı. Heç kəsin cəsarəti çatmır ki, mənim sehrkar qapağımı qaldırsın. Adıca bir qəbrə dönmüşəm, musiqi qəbrinə.

Hərdən bir yuxuma o nəğməkar insanın titrək barmaqları girir. Eh, mənim şirmayı dillərim o barmaqlar üçün elə qəribseyib, elə qəribseyib ki... Deməyə söz də tapa bilmirəm. Ancaq yuxum çin olmur ki, olmur. Sahibim gedəndən lal olmuşam. Ancaq birçə təskinliyim var ki, hər mənə görə dostumu xatırlayır, ondan söhbət açır. İndi mən royallıqdan çıxmışam, sahibimin xatirə heykəlinə dönmüşəm.

KİTABIN İÇİNDƏKİLƏR

Şirin yuva.....	4
Adamlı göl	6
Bir qutu şokoladın nağılı	8
Ayselin şekli	9
Qorxu	10
Çölpişiyi	11
Sarı ürkə.....	12
Üzəngi yarası.....	13
Xilaskar it.....	14
Heyvanın kəsilməyi.....	15
Balkon ölkəsindən məktub	16
Tüstü dərsi.....	17
Xəstəliyə tuşlanan güllələr	18
Telefon söhbəti	19
İynə.....	19
Hər "5"-ə bir öpüş.....	20
Üşüyürəm	21
Royalın nağılı.....	22



№ 8-9 (501-502)

* İbtidai sinif şagirdləri və məktəbəqədər yaşlı uşaqlar üçün aylıq jurnal

* 1958-ci ildən çıxır

* Təsisçi: Azərbaycan Gənclər İttifaqı

* Baş redaktor Rafiq YUSİFOĞLU

* Redaksiya hey'əti: Hüseyn ABBASZADƏ Yusif HÜSEYNOV Xanımına ƏLİBƏYLİ Ağacan ƏHMƏDOV Ənvər QARAYEV Tahirə İSGƏNDƏROVA (Məs'ul katib) Zahid XƏLİL Cahangir MƏMMƏDOV İlyas TAPDIQ Arif HÜSEYNOV (Bədii redaktor)

* Lisenziya № 022328

* Redaksiyanın ünvanı: Bakı — 370146, Mətbuat prospekti, 529-cu məhəllə. Telefon: 39-08-53

* Texniki redaktor: İlgar MEHDİYEV

* Dizayner: Salavat MƏMMƏDOV

* Çapı tənzimləmiş: 19.07.2004

Sifariş 2861

Tiraj 1500

Kağız formatı 60x90/18

Çap vərəqi 3

Hesab-nəzar vərəqi 4

* Ölset üsulu ilə çap olunur.

* Bakı "Azərbaycan" nəşriyyatının mətbəəsi.



